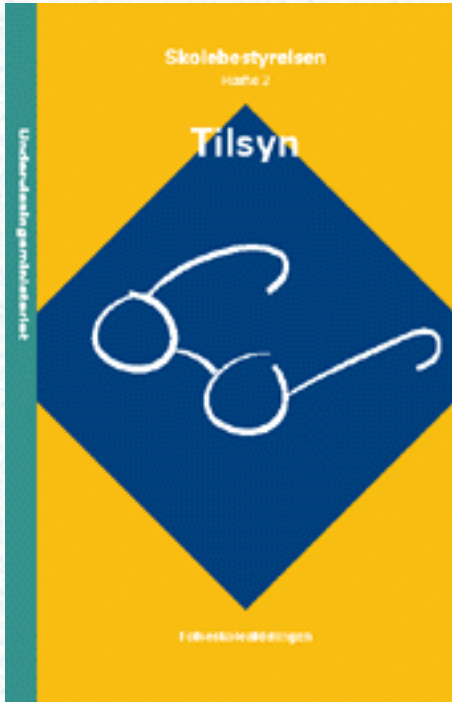

Skolebestyrelsen Hæfte 2

Tilsyn

Andet hæfte i serien om skolebestyrelsen. De øvrige er:

1. [Hvorfor og hvordan?](#)
3. [Budget](#)
4. [Samarbejde i bestyrelsen](#)
5. [Kontakt udadtil](#)
6. [Undervisningens indhold](#)
7. [Ansættelse og afskedigelse](#)
8. [Ordensregler](#)

- [Forord](#)
- [Indledning](#)

Indhold:

1. [Skolebestyrelsens tilsynspligt](#)
2. [Skolebestyrelsens samarbejde med skolelederen](#)
3. [Skolebestyrelsens ansvar](#)
4. [Skolelederens tilsynspligt og ansvar](#)
5. [Forældrenes tilsynspligt](#)
6. [Kommunalbestyrelsens tilsynspligt](#)
7. [Tilsynsrådet](#)

[Kolofon](#)

[Undervisningsministeriet](#)

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Telefon 33 92 50 00

© Undervisningsministeriet 1998
Teksten må med kildeangivelse frit anvendes.

Siden senest redigeret den 2. februar 1998 af

Jørgen Elgaard Larsen

[TILBAGE TIL UNDERVISNINGSMINISTERIETS STARTSIDE](#)

Forord

Folkeskolen er en omfattende virksomhed, som i sagens natur har en lang række menneskers og myndigheders bevågenhed. De overordnede beslutninger for kommunens skolevæsen træffes af kommunalbestyrelsen, som til gengæld skal leve op til de mål og rammer, som følger af lovgivningen. For at samarbejdet omkring folkeskolen skal foregå bedst muligt, er det vigtigt, at alle parter har kendskab til både rettigheder og pligter.

Det skal ikke være uklarhed om kompetencefordelingen, der lægger hindringer i vejen for et godt samarbejde på de enkelte skoler. Målet med denne serie hæfter er derfor - med fokus på skolebestyrelsen - at give et samlet billede af, hvem der har kompetence til at bestemme hvad i folkeskolesammenhæng.

Hæfterne bygger til dels på bidrag fra personer, der beskæftiger sig med folkeskolen i praksis. De indeholder en beskrivelse af skolebestyrelsens råderum, der ligger mellem de rammer og retningslinier, som fastlægges af de overordnede myndigheder, og den kompetence, der er tillagt den enkelte skoles leder.

Hæfterne peger på de muligheder, skolebestyrelsen har, for at opnå medindflydelse på den lokale skole og indeholder en række eksempler på, hvordan man i praksis kan behandle forskellige spørgsmål.

Dette hæfte er det andet i rækken og vedrører dels skolebestyrelsens tilsyn med skolens virksomhed, dels det tilsyn, der påhviler skolen, kommunalbestyrelsen og forældrene.

Ivan Sørensen

direktør, Folkeskoleafdelingen

[Forsiden](#) | [Indledning](#)

Indledning

Ifølge folkeskoleloven har kommunalbestyrelsen, skolens leder, skolebestyrelsen, skolens ansatte og de enkelte forældre en tilsynspligt.

Tilsynet er af alle de berørte parter forbundet med både ansvar og pligter.

Tilsynet gælder både det fysiske miljø, fx bygningernes tilstand, undervisningsmidler og de forhold, som ikke umiddelbart er til at "tage og føle på" - fx kvaliteten af undervisningen samt de holdninger og værdier, der præger den enkelte skole.

Tilsynet er af alle de berørte parter forbundet med både ansvar og pligter

Begrebet "at føre tilsyn" er ikke nogen entydig størrelse. Tilsynet kan på den ene side være en forpligtelse til at holde nøje øje med alt, hvad der forgår hos den eller det, der føres tilsyn med. På den anden side kan tilsynspligten være af mere overordnet karakter, hvor andre tager sig af det konkrete tilsyn. Hvordan tilsynet skal foregå, samt i hvilket omfang og hvem eller hvad tilsynspligten omfatter, afhænger helt af de lokale forhold.

Folkeskoleloven, og dermed styrelsesreglerne, bygger på decentralisering. Folketinget har gennem loven fastlagt bestemte rammer for skolernes virke. Rammerne skal udfyldes lokalt af kommunalbestyrelse/amtsråd, skolebestyrelse samt skolens leder og medarbejdere. Samtidig med, at disse parter har fået tildelt kompetenceområder, der sætter dem i stand til at udfylde rammerne, har de fået pligt til at føre tilsyn med mere eller mindre håndgribelige områder og et ansvar for, at dette tilsyn finder sted. Tilsyn og ansvar er ofte to sider af samme sag.

[Forsiden](#) | [Forord](#) | [Første kapitel](#)

Skolebestyrelsens tilsynspligt

Ifølge folkeskoleloven skal skolebestyrelsen føre tilsyn med hele skolens virksomhed - dvs indhold og omfang af undervisningen fra børnehaveklasse til og med 10. klasse, specialundervisningen, fritidsundervisning, skolefritidsordningen (SFO), voksnes deltagelse i undervisningen og kulturcenteraktiviteter. Alt, der er knyttet til skolen ifølge folkeskolelovens § 3. Skolens bygninger og inventar hører også under skolebestyrelsens tilsynspligt.

Skolebestyrelsens tilsynskompetence omfatter således alt, hvad der sker på skolen og foregår i skolens regi. Det indebærer en reel mulighed for indflydelse for skolebestyrelsen, men kræver til gengæld, at skolebestyrelsen aktivt går ind i tilsynshvervet.

Skolebestyrelsens tilsynskompetence omfatter alt, hvad der sker på skolen

Tilsynshvervet er almindeligvis af mere overordnet karakter og ikke ensbetydende med, at medlemmerne af skolebestyrelsen skal gå rundt på skolen og kontrollere alt og alle. Det konkrete tilsyn varetages som regel af skolens leder og øvrige personale.

Skolebestyrelsens tilsyn foregår på møderne, hvor alle spørgsmål om skolens virksomhed kan tages op som et punkt på dagsordenen og drøftes med skolens leder. Skolebestyrelsen kan bede lederen om en nærmere redegørelse om bestemte forhold.

Tilsyn med principper

En vigtig del af skolebestyrelsens arbejde er fastsættelse af principper. Bestyrelsen skal derfor også følge med i, at de principper, skolebestyrelsen har vedtaget, også bliver fulgt i praksis. Skolebestyrelsen skal endvidere foretage justeringer af vedtagne principbeslutninger, så de altid er ajour.

Eksempel

Skolebestyrelsen har fastsat et princip om, at undervisningen i skolens forskellige fag så vidt muligt skal varetages af linjefagsuddannede lærere. Det er skolens leder, der udarbejder fagfordelingen, men skolebestyrelsen har krav på at blive orienteret om den endelige fagfordeling. På den måde kan bestyrelsen føre tilsyn med, om skolelederen har fulgt det vedtagne princip. Hvis det ikke er tilfældet, skal skolelederen give en forklaring, og skolebestyrelsen kan herefter bede om, at der bliver udarbejdet en ny fagfordeling, der i højere grad er i overensstemmelse med princippet.

Tilsyn med konkrete beslutninger

Tilsynet gælder alle skolebestyrelsens selvstændige kompetenceområder. Det gælder fx også anskaffelse af undervisningsmidler, håndtering af ordensregler samt udmøntningen af skolens budget.

Eksempel

Skolebestyrelsen har godkendt, at der afsættes 100.000 kr. til indkøb af møbler til en bestemt klasse i løbet af året. Da skoleåret nærmer sig sin afslutning, og der stadig ikke er kommet nye møbler, kan skolebestyrelsen bede skolelederen om en forklaring.

Tilsyn med undervisningen

Skolebestyrelsen fører tilsyn med undervisningen som helhed, også med undervisningens kvalitet. Det betyder ikke, at bestyrelsen tager ansvaret for, at kvaliteten er i top; men skolebestyrelsen har et ansvar for, at kvaliteten drøftes og vurderes, og at der stilles spørgsmål til lederen om, hvordan denne udøver sit tilsyn og ansvar. Denne dialog er central i al samarbejde mellem skoleledelse og bestyrelse.

I kraft af sin tilsynsbeføjelse har hele - eller enkelte personer fra - skolebestyrelsen ret til at overvære undervisningen efter nærmere aftale med skolens leder. Af praktiske årsager er det skolelederens afgørelse, hvornår der er mulighed for at overvære den ønskede undervisning. Skolebestyrelsens interesse i at overvære undervisningen kan fx være at se, hvordan undervisningen rent faktisk foregår, og hvordan lokalernes indretning og udstyr fungerer i

praksis.

Tilsyn med skolefritidsordningen (SFO)

Inden for de mål og rammer, kommunalbestyrelsen har fastsat, har skolebestyrelsen kompetence til at fastsætte principper for bl.a. det pædagogiske indhold i SFO. Skolebestyrelsen kan fx vedtage principper for samarbejdet mellem skolens undervisning og SFO, lokalesamarbejde, personalesamarbejde, ordensregler, principper for tilsynet med børnene mv.

Tilsyn med ordensregler

Skolebestyrelsen fastsætter skolens ordensregler.

Eksempel

Reglerne om tilsyn indebærer, at de ældste elever kan vælge at opholde sig på eller uden for skolen i mellemtimerne. Skolebestyrelsen kan i ordensreglerne beslutte, om det samme skal gælde i frikvarterer og tilfældigt opståede mellemtimer og fastsætte nærmere bestemmelser herom. Hvis man har besluttet sig for dette, kan skolebestyrelsen bede skolelederen orientere om, hvordan reglen udnyttes - om den giver problemer mv.

Hvis skolen ikke følger de regler og principper, som skolebestyrelsen har vedtaget om ordensregler og evt. anvendelse af sanktioner, har skolebestyrelsen ret og pligt til at gøre skolens leder opmærksom på dette.

Inden for de rammer, der er vedtaget af kommunalbestyrelsen, kan skolebestyrelsen fastsætte nærmere principper for skolens tilsyn med eleverne. Det gælder fx:

- Principper for tilsynet med elever, som har ventetid på skolen i forbindelse med befordringsordning. Der kan i hovedtræk være tale om, hvor og hvordan tilsynet skal finde sted.
- Principper for tilsynet med eleverne i SFO, hvor tilsynet ikke er fastlagt i lovgivningen på samme måde som tilsynet i skoletiden. Skal der være kontrol med hvert barns fremmøde? Skal det fremgå, hvordan der skal reageres, hvis et barn ikke møder som aftalt?
- Tilsynet på skolerejser o.lign. og med elever, der af en eller anden grund ikke

opholder sig på skolen i undervisningstiden (læs mere om dette på side 21).

Tilsyn med elevernes skolevej

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at eleverne kan færdes sikkert på deres vej til og fra skole. Skolevejen ligger uden for skolebestyrelsens kompetenceområde. Skolebestyrelsen - eller andre på skolen - kan imidlertid tage initiativ til oprettelse af en skolepatrulje, der kan være med til at sikre elevernes færden lige i nærheden af skolen. Den endelige beslutning om oprettelse af en skolepatrulje træffes af kommunalbestyrelsen, der sammen med politiet har ansvaret for elevernes vej til og fra skole. Færdselsloven pålægger politi og vejmyndigheder - efter samråd med skolerne - at beskytte eleverne mod farerne fra den kørende trafik.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for elevernes skolevej, som derfor ligger uden for skolebestyrelsens kompetenceområde

Skolebestyrelsen kan henvende sig til kommunalbestyrelsen med ønsker om forbedringer af de trafikale forhold omkring skolen. Det kan fx dreje sig om en gangtunnel eller en belyst fodgængerovergang.

Rådet for Større Færdselssikkerhed har udsendt en særlig vejledning om, hvordan skolevejen bedst sikres.

Klagesager

Hvis et medlem af skolebestyrelsen, fx fra forældreside, modtager en klage over en bestemt lærer, skal medlemmet opfordre forældrene til at løse konflikten gennem klasselæreren eller skolens leder. Eventuelt kan sagen tages op som et punkt på skolebestyrelsens møde, hvorefter skolens leder må tage affære. Skolebestyrelsen har ikke ret til at gå ind i konkrete personsager, men kan bede skolelederen om en redegørelse for forløbet i sådanne sager. Skolebestyrelsen kan ikke pålægge skolelederen at behandle en klage på en bestemt måde. Men hvis bestyrelsen er utilfreds med skolelederens handlemåde, kan den klage til kommunalbestyrelsen. Hvis der gentagne gange er rejst kritik af en bestemt lærer, uden skolens leder har foretaget sig noget, der har betydet ændringer eller forbedringer, er det skolebestyrelsens pligt at gå videre med sagen.

Det anbefales, at skolebestyrelsen i samarbejde med skolens leder udarbejder en model for, hvordan man vil behandle forskellige typer af klagesager. Det giver de ansatte tryghed og

forældrene garanti for, at klagerne bliver taget alvorligt.

I almindelighed gælder det, at hvis skolebestyrelsen bliver opmærksom på uregelmæssigheder eller lignende, er det skolebestyrelsens pligt at rejse spørgsmålet over for skolens leder og eventuelt inddrage kommunalbestyrelsen i sagen.

Årsberetningen

Skolebestyrelsen har pligt til at udarbejde en årlig beretning, der indeholder en beskrivelse af skolens aktiviteter i året, der er gået. I beretningen kommer bestyrelsen naturligt ind på de områder, der har været aktuelle i løbet af året og en vurdering af bestyrelsens arbejde. Årsberetningen giver et samlet overblik over "virksomheden" og er et nyttigt redskab i det videre arbejde med de forskellige aspekter af tilsynet. Endvidere kan årsberetningen indeholde en handlingsplan for skolen for den kommende tid.

[Forsiden](#) | [Forord](#) | [Næste kapitel](#)

Skolebestyrelsens samarbejde med skolelederen

Folkeskoleloven giver skolelederen ansvaret for skolens daglige drift og for skolens samlede pædagogiske og administrative aktiviteter. Men det er skolebestyrelsens opgave at føre tilsyn med, hvordan det udføres i praksis og dermed medvirke til at de vedtagne principper efterleves i hverdagen.

Det hører også med til skolebestyrelsens ansvarsområde at sikre, at de lokale styrelsesvedtægter overholdes. Hver kommune skal udarbejde en vedtægt for, hvordan kommunens skolevæsen styres, og den skal indeholde oplysninger om alle de beslutninger, kommunalbestyrelsen har truffet vedrørende folkeskolen.

Skolens leder har ansvaret for, at de principper, der er udarbejdet af skolebestyrelsen, udmøntes i konkrete handlinger, og at hensigterne i principbeslutningerne bliver fulgt

Det fremgår af folkeskolelovens § 43, hvad vedtægten blandt andet skal indeholde - fx beslutninger om skolestrukturen (som antallet af skoler og deres omfang), rammer for klassedannelsen, elevernes timetal, SFO samt en beskrivelse af alle de beføjelser, kommunalbestyrelsen har givet de enkelte skoler. Hver skolebestyrelse bør derfor have et eksemplar af kommunens styrelsesvedtægt.

Skolens leder har ansvaret for, at de principper, der er udarbejdet af skolebestyrelsen, virkeliggøres gennem konkrete handlinger, og at hensigterne i principbeslutningerne bliver fulgt.

Samarbejdet med skolens leder kan fx foregå ved at

- bestyrelsesformanden og skolens leder sammen tilrettelægger møderne
- have et fast punkt på skolebestyrelsens dagsorden, hvor der er mulighed for at tage mere principielle forhold op til drøftelse. Skolebestyrelsens medlemmer kan på skift påtage sig at komme med en artikel eller et personligt indlæg om et konkret emne. Ud fra oplægget diskuteres emnet bredt og uden en egentlig konklusion
- lade lærerne præsentere læseplanerne - en lærer fremlægger læseplanen for et fag og giver eksempler på, hvordan mål, planer og ideer omsættes til konkret undervisning
- der orienteres om principperne for specialundervisning på skolen - ud fra et læreroplæg drøftes mål og ideer med specialundervisningen, de lovmæssige forhold, procedurer og resultaterne af den særligt tilrettelagte undervisning. Hvis orienteringen betyder, at man i bestyrelsen vil se nærmere på principperne for fx undervisningens organisering med hensyn til specialundervisningen, tages det op til drøftelse i bestyrelsen som et punkt på dagsordenen, men først på et efterfølgende møde.

Det er ofte en fordel, at et emne tages på dagsordenen flere gange, og at bestyrelsen løbende orienteres.

Det er naturligt, at skolens leder eller et medlem af skolebestyrelsen som forberedelse til et punkt på dagsordenen udarbejder en grundig beskrivelse af et emne eller en problemstilling, så medlemmerne på forhånd kan sætte sig ind i emnet.

Eksempel

Eksempel vedrørende behandlingen af principperne for fordelingen af skolens $\emptyset$ -timebudget ($\emptyset$ - øvrig tid - den tid der er afsat til opgaver ud over selve undervisningen og forberedelse).

$\emptyset$ -timebudget

Samlet $\emptyset$ -timebudget:

$\emptyset$ -tid til 75 timers puljen (hvis normperioden er et år) til klasselærerfunktionen:

$\emptyset$ -tid til 70 timers puljen (hvis normperioden er et år) til hver lærer til uforudsete opgaver, forberedelse til mødevirksomhed, løbende evaluering af eleverne mv.:

$\emptyset$ -tid til ledelse:

$\emptyset$ -tid til konsulentfunktioner:

$\emptyset$ -tid til efteruddannelse

Ø-tid til forældrekontakt

Ø-tid til skolebibliotek

Ø-tid til udflugter

Ø-tid til lejrskoler mv.

Ø-tid til øvrige opgaver

Forløb:

Januar

Vurdering af principperne for fordeling af årets ø-timer. Hvordan vurderer forældrerepræsentanterne resultatet af fordelingen? Var antallet af skole-hjem samtalerne tilstrækkeligt? Bør der være tid til, at alle lærere deltager i forældremøder, skolefester mv.? Blev der brugt passende tid til lejrskoler og udflugter?

Principperne for ø-time fordelingen kan justeres på grundlag af denne evaluering. Et skoleår kan være planlagt, så der i løbet af året kan ske ændringer eller justeringer, hvis udviklingen viser, at det kan være hensigtsmæssigt.

Marts

Skolelederen udarbejder forslag til ø-time fordelingen med udgangspunkt i de overordnede principper.

April

Efter drøftelser i pædagogisk råd og i skolebestyrelsen foreslår lederen den endelige fordeling. Det er skolelederen, der har denne kompetence, ligesom lederen har ansvaret for skolens budget, og for at der er overensstemmelse mellem de fastlagte mål og midler.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Skolebestyrelsens ansvar

Skolebestyrelsen træffer ingen afgørelser i forvaltningsretlig forstand. Derfor kan der ikke klages til nogen myndigheder for at få ændret en beslutning, skolebestyrelsen har truffet. Så længe skolebestyrelsen træffer sine beslutninger inden for de regler og rammer, kommunalbestyrelsen har fastsat, er dens beslutninger altid endelige. Hvis der opstår tvivl om en beslutning, skolebestyrelsen har truffet, holder sig inden for de gældende regler, er det skolelederens opgave at vurdere, om beslutningen er lovlig eller ikke.

Skolelederen har pligt til ikke at efterleve en ulovlig beslutning. Hvis skolebestyrelsen ikke er enig med skolelederen, kan spørgsmålet rejses over for kommunalbestyrelsen. Hvis kommunalbestyrelsen mener, at skolelederen har taget fejl, må kommunalbestyrelsen pålægge skolelederen at udføre skolebestyrelsens beslutning.

Hvis skolelederen mener, at en beslutning, truffet af skolebestyrelsen, ligger inden for kommunalbestyrelsens kompetenceområde, og der rejses tvivl om det fra fx forældreside, kan spørgsmålet rejses over for kommunalbestyrelsen.

Så længe skolebestyrelsen træffer sine beslutninger inden for de gældende regler og rammer, er dens beslutninger altid endelige

---

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Skolelederens tilsynspligt og ansvar

Skolens leder har det overordnede ledelsesansvar for skolen. Det er skolelederens opgave at drøfte grundlaget for og målet med skolens undervisning sammen med medarbejderne og sikre, at de kender de retningslinier, der gælder for skolen. Det er også lederens opgave at opmuntre til løbende udvikling af skolens fælles værdier og pædagogiske holdninger samt at fremme det faglige og pædagogiske samarbejde.

Skolelederen har en tredobbelt funktion; dels en person der som skolens leder er udstyret med visse selvstændige kompetencer ifølge folkeskoleloven, dels sekretær for skolebestyrelsen og dels repræsentant for kommunalbestyrelsen og

Den administrative og pædagogiske ledelse varetages af skolelederen, som er ansvarlig over for kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen

dermed en del af den kommunale forvaltning. Kommunalbestyrelsen kan derfor give kompetence til en skoleleder, som ikke kan gives til skolebestyrelsen - fx i sager vedrørende ansættelse og afskedigelse af skolens personale.

Den administrative og pædagogiske ledelse varetages af skolelederen, som er ansvarlig for skolens virksomhed over for kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen. Skolelederens tilsynspligt er afledt af dette, den er mangfoldig og i de konkrete tilfælde afhængig af den tredobbelte funktion, som er tillagt skolelederen.

Skolens leder

- træffer alle konkrete beslutninger om de enkelte elever
- skal udmønte skolebestyrelsens beslutninger i konkrete handlinger
- har ansvaret for arbejdsfordelingen mellem lærerne
- har ansvar for, at skolens samarbejdsudvalg reelt drages ind i alle spørgsmål, der vedrører samarbejdsudvalgets arbejdsområde
- skal sørge for at eleverne tages med på råd i spørgsmål om undervisningen, elevernes sikkerhed, sundhed mv.

Skolelederen er også leder af en eventuel skolefritidsordning. En skolefritidsordning har ikke en leder med lovfæstet formel kompetence, men en daglig leder, der virker under ansvar for skolelederen.

Det er klart, at den enkelte skoleleder i praksis hverken kan eller skal føre tilsynet egenhændigt på de forskellige lovfæstede områder. I nogle tilfælde ligger det i sagens natur, at det er skolens øvrige medarbejdere, der foretager tilsynet. I andre tilfælde kan enkelte personer udpeges til det. Lærerarbejdet er i høj grad præget af selvstændighed og ansvarsfølelse. Derfor er det en udbredt praksis, at skolelederen uddelegerer ansvar til skolens medarbejdere. Af folkeskolelovens § 18 fremgår det endog direkte, at fx klasselæreren er tillagt koordinerende opgaver, der bygger på uddelegering af ansvar og tilsyn.

I alle tilfælde handler de ansatte på skolelederens vegne og under ansvar for denne.

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 2, skal skolelederen sørge for, at undervisningen rummer udfordringer for alle elever. Det er en umulig opgave at sikre dette i det daglige gennem kontrol, fx ved at overvære undervisningen eller

Skolelederen skal sørge for, at undervisningen rummer udfordringer for alle elever

føre stram kontrol med undervisningsplanerne. Det er heller ikke tilsigtet. I stedet kan ansvaret og tilsynet med held udføres ved, at der fx dannes lærerteam, hvor lærerne mødes for at diskutere de enkelte klasser, elever mv., og at opgaverne i disse team gøres synlige og forpligtende. Skolelederen kan med hjælp fra fx pædagogisk råd og forskellige arbejdsgrupper udarbejde oplæg til indholdet i teamsamarbejdet.

et teamsamarbejdet er det vigtigt, at lærerne kommer længere end til at drøfte, hvordan den næste times undervisning skal gennemføres i praksis. Ved at forpligte lærerne til at drøfte en række fastlagte emner - med udgangspunkt i fagenes formål, centrale kundskabs- og færdighedsområder og læseplaner - samt ved at lederen følger op på lærernes behandling af dem, sikres kvaliteten i arbejdet, og lederens rolle ændres fra en kontrolfunktion til at være en del af processen. Det er dog altid lederen, der har ansvaret i sidste ende.

Ved at følge op med lignende tiltag på andre områder kan skolelederen fx sikre, at lærerne også drøfter, hvordan undervisningen kommer til at rumme udfordringer for alle elever.

Det er afgørende for kvaliteten i lærersamarbejdet, at teamet også behandler forholdet mellem lov og praksis, erfaringer med nye undervisningsmidler, -metoder mv. og herigennem når frem til refleksioner (betragtninger) over undervisningen. Det er

skolelederens ansvar, at dette sker.

Tilsyn med at eleverne opfylder undervisningspligten

Alle elever har pligt til at møde til undervisningen. Det gælder også undervisningen i børnehaveklassen og 10. klasse, selv om disse klasser er frivillige. Ifølge § 39 i folkeskoleloven er det skolelederen, der skal sørge for, at alle de elever, der går på skolen, også rent faktisk deltager i undervisningen. Denne tilsynspligt ligger i forlængelse af kommunalbestyrelsens ansvar for, at alle børn opfylder undervisningspligten.

Det er derfor skolens leder, der skal give tilladelse til, at en elev holder fri fra skole uden for de almindelige ferier og fridage. Hvis der er særlige grunde til at holde fri, kan skolelederen give sin tilladelse, men først efter en vurdering af den pågældende elevs behov for at holde fri sammenholdt med den mangel på undervisning, fraværet indebærer. Skolelederens godkendelsesbeføjelse kan efter aftale overdrages til fx klasselæreren.

Skolebestyrelsen kan fastsætte principper for, i hvilke tilfælde og under hvilke omstændigheder skolelederen kan give eleverne tilladelse til at holde fri. Principperne kan ses i sammenhæng med de ferieplaner, der er vedtaget i kommunen. Dette er et typisk debateme i skolebestyrelsen.

Tilsynet med elevernes fremmøde er et meget tæt tilsyn, der i praksis udføres af klassens lærere, som har pligt til at orientere skolens leder om fremmødet. Fremmødet kontrolleres som regel ved afkrydsning i en protokol. Baggrunden for at føre kontrol med fremmødet er bl.a. at finde ud af, hvor mange elever, der ikke møder op, og om det er et problem, der skal gøres noget ved.

En elev, der fx ikke møder op på grund af sygdom, er berettiget til sygeundervisning efter nærmere regler. Senest efter 3 ugers fravær har skolen pligt til at kontakte forældrene med hensyn til undervisning i hjemmet.

Andre årsager til fravær fra skolen kan medføre, at der iværksættes særlige foranstaltninger over for en elev. Det kan dreje sig om ekstra undervisning eller om andet undervisningstilbud, hvis en elevs problemer i folkeskolen kræver det. Det kan også være sanktioner ifølge bestemmelserne om "foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen", som fx eftersidning, flytning til en parallelklasse, flytning til en anden skole eller udelukkelse fra undervisningen.

Tilsyn med eleverne i undervisningstiden

Forældrene skal trygt kunne overlade deres børn i skolens varetægt. Ifølge Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 38 af 10. januar 1995 har skolerne pligt til at

føre fornødent tilsyn med eleverne i skoletiden.

Skolens tilsyn med elever, der befinder sig i skolefritidsordning, deltager i fritidsundervisning eller andre arrangementer på skolen uden for skoletiden, er ikke omfattet af bekendtgørelsen. Men også her gælder det naturligvis, at de aktiviteter, der foregår i skolens regi, altid skal foregå på en måde, der er betryggende for elever og forældre.

Ifølge bekendtgørelsen er det den enkelte lærer, der fører tilsyn med eleverne i undervisningstimerne, men der findes ingen detaljerede bestemmelser for udøvelsen af tilsynet. Skolebestyrelsen fastsætter principper for tilsynet, mens det er skolens leder, der træffer beslutninger om det konkrete tilsyn.

Tilsynet skal, som tidligere nævnt, være "fornødent", men hvorvidt et konkret tilsyn har været fornødent, er en afgørelse, der i sidste ende træffes af domstolene. Som rettesnor for, hvad der forstås ved det fornødne tilsyn, hedder det i bekendtgørelsen, at det skal have et indhold og et omfang, der vurderes som

Forældrene skal trygt kunne overlade deres børn i skolens varetægt

nødvendigt og tilstækkeligt ud fra de konkrete forhold, herunder elevernes alder, aktivitetens art, forholdene på stedet og lokalernes indretning og udstyr. Det konkrete tilsyn vil derfor være af forskellig karakter alt efter, om eleverne fx har skriftligt arbejde i et almindeligt klasselokale, laver forsøg i et faglokale eller er væk på lejrskole i flere dage.

Bekendtgørelsen indeholder også nogle anbefalinger af, hvordan tilsynet kan tilrettelægges fx i forbindelse med undervisning i svømning.

Formålet med tilsynet er at forhindre, at eleverne kommer til skade i skoletiden. Hændelige uheld, som ikke kan bebrejdes nogen, kan altid forekomme. Hvis tilsynet ikke har været fornødent, og der som følge heraf sker skader i skoletiden, kan kommunalbestyrelsen blive erstatningsansvarlig. Det er vigtigt at huske på, at man som forælder ikke kan være sikker på at få skolen eller kommunen til at dække udgifterne til skader, en elev pådrager sig i skoletiden. Hvorvidt man kan få erstatning afhænger bl.a. af, om skaden hænger sammen med svigtende tilsyn. Derfor er det en god ide, at forældrene tegner en privat ulykkes- og ansvarsforsikring.

Når eleverne tager på virksomhedsbesøg, udflugter, lejrskoler mv., er de omfattet af skolens almindelige tilsynspligt. Det er de også, når de i undervisningstiden forlader skolen, fx hvis de som led i udarbejdelse af en projektopgave skal søge oplysninger uden for skolen. Hvis de pågældende lærere har handlet uforsigtigt, dvs. at tilsynet ikke har været fornødent, kan det medføre erstatningsansvar for den pågældende lærer og dermed i praksis

kommunalbestyrelsen.

Når elever i 8.-10. klasse er i praktikophold, er de derimod ikke undergivet skolens almindelige tilsyn. Hvis en elev kommer til skade i forbindelse med erhvervspraktik, er vedkommende omfattet af statens erstatningsordning.

Kommunerne kan vælge enten at være selvforsikrende eller at være forsikret gennem et forsikringsselskab.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Forældrenes tilsynspligt

Forældrene er en vigtig del af skolens dagligdag - også fordi folkeskolens elever typisk er under 18 år og dermed under forældremyndighed.

Ligesom det gælder for folkeskolens andre parter, har også forældrene ansvar, pligter og rettigheder, som er beskrevet i folkeskoleloven.

Selv om børnene i skoletiden er undergivet skolens tilsynspligt, har forældrene et medansvar for deres børns adfærd i skolen. Forældrenes tilsynspligt indebærer fx, at de skal være med til at forhindre, at deres børn tager farlige ting og redskaber med i skole.

Ifølge folkeskoleloven skal den, der har forældremyndigheden, medvirke til at barnet opfylder undervisningspligten og må ikke lægge hindringer i vejen herfor.

Ligesom folkeskolens andre parter har de enkelte forældre ansvar, pligter og rettigheder, som er beskrevet i folkeskoleloven

Forældrene skal sørge for, at deres børn opfylder undervisningspligten enten i folkeskolen eller på en anden godkendt måde ifølge § 33.

Ligeledes ifølge folkeskoleloven har elever og forældre et medansvar for at samarbejde med skolen om at leve op til folkeskolens formål. For forældrenes vedkommende består det i, at de sørger for, at deres børn passer skolegangen. For elevernes vedkommende består det i, at de deltager aktivt i undervisningen.

Forældrene har i mange tilfælde krav på enten at godkende en beslutning eller blive taget med på råd. Det gælder fx ved henvisning til specialundervisning eller ved elevens afgørelse om at indstille sig til prøve.

Ligesom det gælder voksne, er børn personligt erstatningsansvarlige, hvis de er skyld i opståede skader. Udfaldet af et eventuelt erstatningskrav afhænger af de konkrete omstændigheder, både når det gælder skader forårsaget af en elev og skader på en elev. Det

gælder også hvilke former for forsikringsdækning, herunder en privat tegnet familieulykkesforsikring, der er på tale.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Kommunalbestyrelsens tilsynspligt

Folkeskolen er en kommunal/amtskommunal opgave, som kommunalbestyrelsen/amtsrådet har det overordnede ansvar for. Det medfører, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der fastsættes mål og rammer for skolernes virksomhed, og at skolerne råder over de nødvendige ressourcer, så de inden for de givne rammer kan leve op til folkeskolelovgivningen mv.

En vigtig opgave for kommunalbestyrelsen er derfor at vedtage en målsætning, der på den ene side klart fremlægger kommunalbestyrelsens overordnede hensigt med det kommunale skolevæsen, og på den anden side giver skolerne frihed til at fortolke målsætningen og selv finde de værktøjer, de vurderer som bedst egnede til at føre målsætningen ud i livet. Den kommunale styrelseslov forpligter den enkelte kommunalbestyrelse til at redegøre for de vigtigste ydelser, kommunens borgere tilbydes eller vil blive tilbudt. Redegørelsen skal udgives mindst hvert andet år, og den skal også indeholde oplysninger om de mål, kommunalbestyrelsen har sat for udviklingen af de forskellige områder. Enhver interesseret borger kan på grundlag af denne redegørelse og vedtægten for styrelsen af kommunens skolevæsen følge med i de mål og rammer, der er udstukket for kommunens skolevæsen.

Ifølge folkeskoleloven skal kommunalbestyrelsen føre tilsyn med skolernes virksomhed for at sikre, de enkelte skoler lever op til lovens forskrifter samt de rammer og retningslinier, kommunalbestyrelsen selv har fastsat. Kommunalbestyrelsen kan besigtige skolerne og har pligt til at gribe ind over for de ansvarlige, hvis den finder det nødvendigt.

Kommunalbestyrelsen kan bede skolerne om alle oplysninger vedrørende den pågældende skoles virksomhed. En skole er en selvstændig forvaltningsmyndighed, og udveksling af oplysninger skal derfor følge forvaltningslovens almindelige regler om udveksling af oplysninger mellem forskellige myndigheder. Det betyder, at en skoles oplysninger om en elevs rent private forhold ikke umiddelbart kan videregives til kommunen.

Hvis kommunalbestyrelsen efterlever folkeskolelovgivningen, har undervisningsministeren ingen kompetence til at gribe ind. Det gælder både den måde, hvorpå kommunalbestyrelsen vedtager at udfylde de givne rammer og indholdet af de konkrete afgørelser, kommunalbestyrelsen træffer.

Budget

Kommunalbestyrelsen tildeler hver skole en sum penge - en bevillingsramme. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse på forhånd beslutte, hvad en del af pengene skal bruges til og sætte rammer for, hvordan andre kan anvendes.

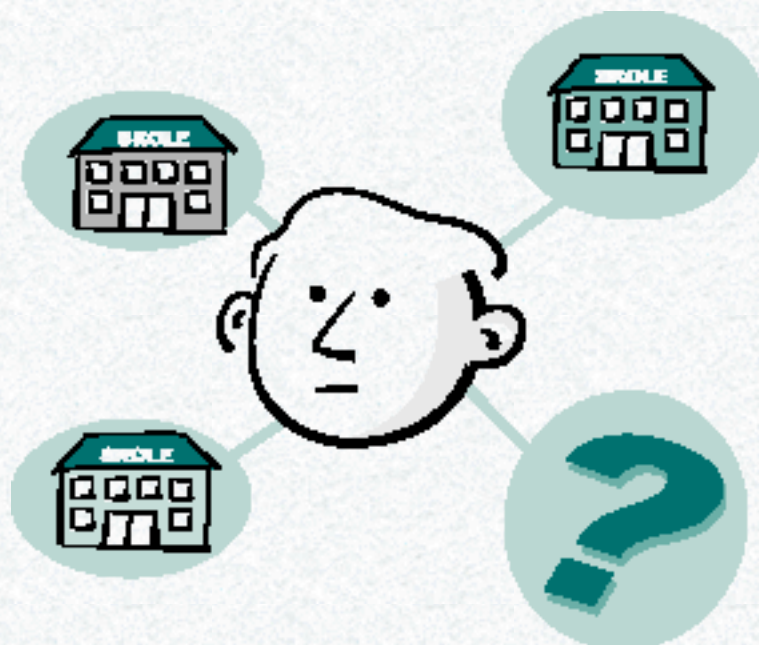
Når først rammerne er udstukket, og skolerne har modtaget bevillingerne, kan kommunalbestyrelsen normalt ikke ændre en skoles budgetmæssige dispositioner som led i sin tilsynsbeføjelse. Heller ikke hvis kommunalbestyrelsen ikke er enig i skolens dispositioner. Det gælder naturligvis kun så længe, skolen og skolebestyrelsen overholder de givne rammer og retningslinier. Kommunalbestyrelsen kan dog ændre rammerne med henblik på fremtidige beslutninger. For eksempel kan kommunalbestyrelsen beslutte, at der på skolens budget året efter skal afsættes et større beløb til bygningsvedligeholdelse end tidligere.

Undervisningspligt

Kommunalbestyrelsen har pligt til at sørge for, at alle undervisningspligtige børn, der bor eller opholder sig i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Med mindre forældrene ønsker, at barnet opfylder undervisningspligten et andet sted, indskrives barnet som hovedregel i folkeskolen i det distrikt, det bor. Tilsynspligten indebærer, at kommunen skal have nøje kendskab til, hvor og hvordan hvert enkelt barn i kommunen opfylder undervisningspligten.

Her i landet er der undervisningspligt, men ikke skolepligt. Derfor kan de forældre, der fx ikke ønsker, at deres barn undervises i en folkeskole, en fri grundskole eller anden skoleform, vælge selv at sørge for undervisningen. Denne form for undervisning er defineret som hjemmeundervisning og finder sted efter reglerne i kapitel 8 i loven om friskoler og private grundskoler. Udgifterne til denne form for undervisning skal forældrene selv afholde. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med den undervisning, barnet får i hjemmet. Det sker i praksis ved, at kommunalbestyrelsen udpeger en tilsynsførende.

Ifølge lov om social service skal kommunalbestyrelsen sørge for, at der findes det fornødne antal pladser på daginstitutioner for børn og unge. For at opfylde denne forpligtelse kan kommunalbestyrelsen beslutte at oprette skolefritidsordninger i henhold til folkeskolelovens § 3, stk. 4. Forældrene har imidlertid ikke et lovmæssigt krav på at få deres barn optaget i en skolefritidsordning eller i dagtilbud på grundlag af loven om social service.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Tilsynsrådet

De afgørelser, kommunalbestyrelsen træffer i forbindelse med folkeskoleloven kan ikke ankes til en højere administrativ myndighed. Hvis man mener, at kommunalbestyrelsen har truffet en ulovlig beslutning, kan sagen indbringes for amtets tilsynsråd. Tilsynsrådet er den myndighed, der fører tilsyn med primærkommunerne, og de nærmere regler findes i den kommunale styrelseslov.

Hver amtsrådsreds har et tilsynsråd, der består af amtmanden samt 4 andre medlemmer valgt af og blandt medlemmerne i amtsrådet.

Hvis tilsynsrådet mener, en beslutning er ulovlig, kan det pålægge kommunalbestyrelsen at ændre sin afgørelse. Hvis afgørelsen er klart ulovlig, kan tilsynsrådet kræve, at kommunalbestyrelsen betaler tvangsbøder. Kommunalbestyrelsen kan anke tilsynsrådets afgørelser til indenrigsministeren, der har tilsynet med amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner.

Enhver part i sagen har desuden mulighed for at rejse sag ved de almindelige domstole, der har den endelige afgørelse i spørgsmål om fortolkning af lovgivningen.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#)

Kolofon

Titel: Tilsyn

Serie: Skolebestyrelsen: Hæfte 2

Forfatter: 463 Undervisningsministeriet

Udgiver: 463 Undervisningsministeriet

Institution: 463 Undervisningsministeriet

Copyright: 463 Undervisningsministeriet

Emneord: Skolebestyrelse, tilsyn

Pris for den elektroniske udgave: 0 DKK

Pris for den trykte udgave: 50 DKK (125 DKK for hele sættet)

Rabat: 10% ved køb af 10-99 stk/sæt, 15% ved køb af 100 stk/sæt og derover

URL: <http://www.uvm.dk/pub/1998/sbesth2>

Version: 1.0

Dato: 2. februar 1998

Format: html;gif

Inventarliste index.html;forord.html;indled.html;kapitel1.html;

kapitel2.html;kapitel3.html;kapitel4.html;kapitel5.html;kapitel6.html;kapitel7.html;

h2fors.gif;graa.gif;uvmlogo.gif;indled01.gif;kap4_1.gif;kap5_1.gif;kap6_1.gif

ISBN: -

ISBN for den trykte udgave: ISBN 87-603-1017-0 (hæfte 1-8: ISBN 87-603-1013-8)

Bestillingsnummer: UVM 5-283 (hæfte 1-8: UVM 5-281)

Publiceringsstandard nr.: 1.0

[Forsiden](#)